

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

No2

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2026

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 2026-yil, fevral.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'o'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukurimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirathbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhriddinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoirazimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyeich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyea Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

TIJORAT BANKLARINING INVESTITSIYA LOYIHALARINI KREDITLASH MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	40
Faxriddinov Temur Faxriddin o'g'li	
TEMIR YO'L YO'LLARINI TA'MIRLASH KORXONALARINING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH OMILLARI.....	46
Allabergenov Sherzod Maksudbayevich	
BANKLARNI TRANSFORMATSIYALASH JARAYONIDA INVESTITSION KREDITLASHNING XORIJ TAJRIBASI.....	51
Tuxsanov Eldor Dilmurod o'g'li	
O'ZBEKISTONDA BUDJET OCHIQLIGINI TA'MINLASH BO'YICHA QONUNCHILIK BAZASINING EVOLYUTSIYASI VA RIVOJLANISH BOSQICHLARI.....	55
Mamanov Alisher Umbarovich	
ENERGETIKA TARMOG'I KORXONALARIDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARNI QO'LLASH YO'LLARI.....	60
Xamdanova Gavxar Absamatovna	
SMART UNIVERSITET MODELINING XALQARO TAJRIBASI VA UNI YANGI O'ZBEKISTON TA'LIM TIZIMIGA MOSLASHTIRISH MASALALARI.....	65
Saloxiddinova Sitora Baxodir qizi	
IJTIMOIIY OBYEKTlarda QURILISH XIZMATLARINI MOLiyALASHTIRISHNING NAZARIY – ASOSIY TAMOIYILLARI.....	68
Gapparov Azim Qayumovich	
QURILISH MATERIALLARI SANOATI KORXONALARINING ISHLAB CHIQRISH FAOLIYATIGA RAQAMLI TRANSFORMATSIYANI JORIY ETISH ORQALI RAQOBATBARDOSHLIKNI TA'MINLASH.....	72
Zaripov Shoxboz Alijon o'g'li	
O'ZBEKISTONDA MASOFAVIY BANK XIZMATLARINING IQTISODIY VA IJTIMOIIY BARQARORLIKKA TA'SIRI.....	75
Kolmatova Asila Menglimurod qizi	
РОЛЬ GREEN BONDS В МЕЖДУНАРОДНОЙ ФИНАНСОВОЙ СТРАТЕГИИ КОММЕРЧЕСКИХ БАНКОВ.....	81
Н.Т. Бекназарова	
BARQAROR RIVOJLANISH SHAROITIDA EKOLOGIK BOSHQARUV VA AUDIT.....	86
Shaymatova Nargiza Ashurovna	
NORASMIY IQTISODIYOTNING MAVJUDLIGINING NAZARIY MASALALARI VA UNI ANIQLASHNING USLUBIY YONDASHUVLARI.....	93
Alimardonov G'ayratjon Nuraliyevich	
DIGITAL TWIN-BASED DECISION SUPPORT FOR COST OPTIMIZATION AND RISK MANAGEMENT IN INFRASTRUCTURE SYSTEMS.....	99
Nelyufar Umarovna Dadabayeva	
PAXTA BO'LAKCHASINING OG'MA TO'RLI YUZA SIRTI BO'YLAB HAVO OQIMI TA'SIRIDAGI HARAKATINING MATEMATIK MODELI.....	108
Karimov Abdusamat	
АДАПТИВНОСТЬ НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ К ВНЕШНИМ РИСКАМ И ГЕОЭКОНОМИЧЕСКИМ ТЕНДЕНЦИЯМ.....	115
Бабаджанов Шухрат Атахмович	
“TIBBIYOT BOZORINING UZLUKSIZ RIVOJLANISHI UCHUN MEKANIZMLARNI TAKOMILLASHTIRISH YONDASHUVLARI”.....	120
Abdumalikov Shoxjahon Jaloliddin o'g'li	
KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNING MEHNAT BOZORI RIVOJLANISHIDAGI ROLI VA BANDLIKKA TA'SIRI.....	124
Egamberdiyev Abdujabbor Xusanovich	

XORAZM VILOYATIDA ETNOGRAFIK TURIZMNI BARQAROR RIVOJLANTIRISH MEXANIZMINING AHAMIYATI	129
Ro'zimatova Shaxlo Baltaboy qizi	
THE FEAR OF MISSING OUT (FOMO) EFFECT IN ADVERTISING AND ITS NEUROPSYCHOLOGICAL IMPACT ON IMPULSE BUYING	134
Negmatov Nodir Nozimovich	
O'ZBEKISTONDA TRANSPORT XIZMATINI TASHKIL ETISHNING ASOSIY IQTISODIY KO'RSATKICHLARI VA TENDENSIYALARI TAHLILI.....	139
Aytiyeva Sevara	
TO'QIMACHILIK SANOATIDA INVESTITSION LOYIHALARNI BOSHQARISH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISHDA INNOVATSION YONDASHUVLAR.....	144
Qurbonov Jasurbek Pozilovich	
YASHIL IQTISODIYOTNING MOHIYATI VA O'ZBEKISTON UCHUN AHAMIYATI.....	149
Abdullayeva Matluba Nematovna, Nuriddinov Kamoliddin Faxriddin o'g'li	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA KICHIK KORXONALAR RAQOBATBARDOSHLIGIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR TAHLILI.....	155
Axmedov Sanjar Temur o'g'li	
POPULATION IMPACT ON CONSUMER CULTURE AND NATIONAL ECONOMIC GROWTH.....	160
Rustamov Sherov Oblokulovich	
AVTOTRANSPORT KORXONALARINING IQTISODIY KO'RSATKICHLARI TAHLILI VA ULARNI YAXSHILASHGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR.....	164
Laylo Akbarova, Komolov Adxam Dilshod o'g'li	
MODELING THE DIFFUSION OF DIGITAL BANKING ADOPTION IN UZBEKISTAN: EVIDENCE FROM TBC BANK USING THE BASS DIFFUSION MODEL AND A HYBRID REGRESSION APPROACH	169
Feruza Nabieva	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA EKOLOGIK XARAJATLARNI BUXGALTERIYA HISOBIDA AKS ETTIRISH VA BAHOLASH	176
Rabbimov Elbek Abdulloyevich, G'afforov Ilhom Ilyosjonovich, Ergashev Olloyor Furqat o'g'li	
O'ZBEKISTONNING YANGI BOZORLARGA CHIQUISHIDA FAOL MARKETING VOSITALARIDAN FOYDALANISHNING INTEGRALLASHGAN MODELI.....	183
Baqoyev Sunnatillo Burxon o'g'li	
O'ZBEKISTONDA TADBIRKORLIK FAOLIYATIGA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISHNING ILMIY-KONSEPTUAL ASOSLANISHI.....	188
Salaydinov Shodiyor Nizom o'g'li	
TIJORAT BANKLARIDA KREDIT PORTFELI SIFATINI OSHIRISH VA KREDIT RISKINI BOSHQARISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	194
Turg'unov Nodirbek Muminjanovich	
SANOAT KORXONALARI TUZILMASINI TAKOMILLASHTIRISH MEXANIZMI	198
Jabborov Elbek Erkin o'g'li	
SOLIQ STAVKALARINI TABAQALASHTIRISHNING TADBIRKORLIK FAOLIYATINI RIVOJLANISHGA TA'SIRI.....	202
Abduraimova Nigora Abdugapparovna	
MINTAQALAR IQTISODIY RIVOJLANISHIDAGI TAFOVUTLARNI KAMAYTIRISHNI TA'MINLASHDAGI XORIJ MAMLAKATLAR TAJRIBASI.....	208
Egamov Temur Muzaffarovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA SANOAT KORXONALARIDA INNOVATSION FAOLIYATNI MOLYAVIY RAG'BATLANTIRISH IMKONIYATLARI.....	213
Baxriddinov Nodirbek Zamirdinovich	
MINTAQA IQTISODIYOTINI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA XIZMATLAR SOHASINING O'RNI VA OBYEKTIV ZARURLIGI.....	217
Achilova Firuza Kurbanovna	
INVESTITSIYALARNI JALB ETISH ORQALI MAXSUS IQTISODIY ZONALARNING SAMARADORLIGINI OSHIRISH.....	222
Ergashev Olim	

KICHIK BIZNES INNOVATSION FAOLIYATINING RIVOJLANISHIDAGI ASOSIY TENDENSIYALAR	227
Amirov Zubaydulla Toir o'g'li	
KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISHDA YOSHLAR TADBIRKORLIGINING O'RNI VA AHAMIYATI	233
Isakjanova Saboxat Muhamedovna	
KORPORATIV BOSHQARUV TIZIMIDA AKSIYADORLAR HUQUQLARINI HIMOYA QILISH MEXANIZMLARINI XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH	238
Xakimov Uchkun Xamitovich	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA MILLIY MAKROIQTISODIY SIYOSATNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	242
Mardanova Ra'no Isakovna	
XUSUSIY VA DAVLAT SHIFOXONALARI UCHUN RAQAMLI MARKETING STRATEGIYALARINI QIYOSIY TAHLIL	246
Yakubov Temur G'anibekovich	
RAQAMLI SOG'LIQNI SAQLASH TIZIMIDA RESURS SAMARADORLIGI VA IQTISODIY NATIJADORLIK MODELI	250
Ziyodullayev Qahramon	
"MILLIY TURIZM SITUATSION-MONITORING MARKAZI" VA "YASHIL TUROPERATORLAR" FAOLIYATINI SHAKLLANTIRISH ISTIQBOLLARI	254
Toshev Akmal Salimovich	
RISK-MENEJMENT VA MOLIYAVIY BARQARORLIK O'ZARO BOG'LIQLIGINING KONSEPTUAL MODELINI SHAKLLANTIRISH TAMOYILLARI	261
Madaminov Bekzod Allayarovich	
O'ZBEKISTONDA YASHIRIN IQTISODIYOT: BAHOLASH METODOLOGIYASI, DINAMIKASI VA QISQARTIRISH ISTIQBOLLARI (1996 – 2026-YILLAR TAHLILI)	266
Djumanova Rano Fayzullayevna	
OLIY TA'LIM SIFATINI BAHOLASHDA MAJMUALI DIAGNOSTIK MODELNING AMAL QILISH XUSUSIYATLARI	272
Xo'jaxonov Ma'rufxon Xamidxonovich	
TIJORAT BANKLARI FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISHNING XORIJ TAJRIBASI	278
Vafiyev Raxim Xalimjonovich	
INVESTITSIYA LOYIHALARINI KREDITLASH AMALIYOTINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	282
Nigora Nurmatova	
BANK SEKTORINING INVESTITSIYA OQIMLARINI BOSHQARISHDAGI STRATEGIK O'RNI	287
Abdumavlonov Abdumutal Abdumajid o'g'li	
O'ZBEKISTON KORXONALARIDA UZOQ MUDDATLI MOLIYAVIY INVESTITSIYALAR HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH	291
Allabergenova Nilufar Shermetovna	
O'ZBEKISTON BANK TIZIMIDA TA'MINOTLI YIRIK KREDITLAR ASOSIDA QIMMATLI QOG'OZLAR CHIQRISH ORQALI RESURS BAZASINI KENGAYTIRISH MEXANIZMLARI	298
Ahmedov Akbarali Sultonmurodovich	
"MINTAQA SANOATI SALOHİYATIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH MEXANIZMLARI"	306
Abdinazarov Xusan Shaymanovich	
BUDJET TASHKILOTLARI FAOLIYATIDA MAJBURIYATLAR: MAZMUNI, TURLARI VA TARKIBI	309
Jabbarova Charos Aminovna	
ATROF-MUHIT VA EKOLOGIK IQTISODIYOT: TURIZM XIZMATLARI BOZORIDA RESURLARDAN OQILONA FOYDALANISH VA UNING RAQOBATBARDOSHLIGINI TA'MINLASH	316
Alikulov Samar Abdirashidovich	
O'ZBEKISTON TURIZM INDUSTRIYASI RIVOJLANISHIDA FORSAYT TEXNOLOGIYALARINI QO'LLASH	322
Turdibekov Xasan Ibragimovich	
АНАЛИЗ ДЕБИТОРСКОЙ И КРЕДИТОРСКОЙ ЗАДОЛЖЕННОСТИ ХОЗЯЙСТВУЮЩЕГО СУБЪЕКТА	329
Камолова Феруза Кахрамоновна	

TASHQI QARZNING IQTISODIY XAVFSIZLIKKA TA'SIRI: QARZ BARQARORLIGINI BAHOLASH MODELLARI ASOSIDA O'ZBEKISTON MISOLIDA TAHLIL	333
Oliyova Kumushoy Ahmad qizi, Tashmuxeamedova Yayra Atxamovna	
XO'JALIK YURITUVCHI SUBYEKTLARNING MOLIVAVIY BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA SOLIQLARNI TARTIBGA SOLISHNING TAHLILI	339
Kudiyarov Kishibay Ramatullaevich	
KORXONALAR FAOLIYATINING IQTISODIY BARQARORLIGINI TA'MINLASHNING XORI TAJIRIBASI	343
Iminova Nargizaxon Akramovna	
SUG'URTA KOMPANIYALARINING TO'LOVGA QOBILIVATLILIGINI BOSHQARISHDA RISK VA RISK-MENEJMENTNING O'RNI	350
Xalikulova Shirin Utkir qizi	
BUDJET TASHKILOTLARIDA BUXGALTERIYA HISOBI VA HISOBOTINI XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISHDAGI MUAMMOLAR VA KAMCHILIKLAR	354
Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich, Xasanboyeva Muyassar Ubaydullayevna	
XUSUSIY KORXONALARDA KADRLAR MENEJMENTI SAMARADORLIGINI OSHIRISH	358
Alimova Dildora Damirovna	
BANK TRANSFORMATSIYASI TUSHUNCHASI VA UNING MENEJMENTDAGI O'RNI	363
Rajabov Oybek Panjievich	
O'ZBEKISTON OZIY-OVQAT SANOATIDA ISHLAB CHIQARISH SAMARADORLIGINING HOZIRGI HOLATI VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI	367
Eshtemirova Anora Norboy qizi	
BOZOR KONYUNKTURASIGA MOS PIYOZ YETISHTIRISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'NALISHLARI	371
Sadikova Shohida Obidqul qizi	
HUDUDLARDA MAISHIY XIZMATLAR SOHASINI KLASTERTASH VA RESURS SAMARADORLIGIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR TAHLILI	375
Normurodova Zebo Eshmaxmatovna	
XUSUSIY VA KORPORATIV TUZILMALARDA AUDITORLIK TEKSHIRUVI HAMDA AUDITORLIK XULOSASINI SHAKLLANTIRISH AMALIYOTI	380
Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich, Ubaydullayev Toxirjon Abdullajanovich	
YIRIK VA KICHIK BIZNES O'RTASIDA KOOPERATSIYA MUNOSABATLARINI RIVOJLANTIRISH YO'NALISHLARI	385
Nasirova Kamola Alimovna	

YIRIK VA KICHIK BIZNES O'RTASIDA KOOPERATSIYA MUNOSABATLARINI RIVOJLANTIRISH YO'NALISHLARI

Nasirova Kamola Alimovna

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
Innovatsion menejment kafedrası
Iqtisodiyot fanlari nomzodi, katta o'qituvchi
E-mail: nasirova.k1980@gmail.com

Annotatsiya. Maqolada yirik va kichik biznes subyektlari o'rtasida kooperatsiya munosabatlarini rivojlantirishning nazariy-metodologik asoslari hamda amaliy yo'nalishlari tadqiq etilgan. Kooperatsiyaning iqtisodiy o'sishni ta'minlash, ishlab chiqarish samaradorligini oshirish va raqobatbardoshlikni kuchaytirishdagi o'rni asoslab berilgan. Uning zamonaviy shakllaridan biri bo'lgan autsorsingning iqtisodiy mohiyati yoritilgan. Shuningdek, O'zbekiston sharoitida yirik va kichik biznes o'rtasidagi hamkorlikni rivojlantirishga ta'sir etuvchi omillar tahlil qilinib, kooperatsiya mexanizmlarini takomillashtirish bo'yicha ilmiy-amaliy taklif va tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: yirik biznes, kichik biznes, kooperatsiya munosabatlari, iqtisodiy hamkorlik, sanoat kooperatsiyasi, raqobatbardoshlik, tadbirkorlik, autsorsing.

Abstract. This article examines the theoretical and methodological foundations and practical directions for developing cooperative relations between large and small businesses. The role of cooperation in ensuring economic growth, improving production efficiency, and enhancing competitiveness is substantiated. The economic essence of outsourcing as one of the modern forms of cooperation is highlighted. The factors influencing the development of interaction between large and small enterprises in Uzbekistan are analyzed, and scientific and practical recommendations for improving cooperative mechanisms are proposed.

Key words: large business, small business, cooperative relations, economic cooperation, industrial cooperation, competitiveness, entrepreneurship, outsourcing.

Аннотация. В статье исследованы теоретико-методологические основы и практические направления развития кооперационных отношений между субъектами крупного и малого бизнеса. Обоснована роль кооперации в обеспечении экономического роста, повышении эффективности производства и усилении конкурентоспособности. Раскрыта экономическая сущность аутсорсинга как одной из современных форм кооперации. Также проанализированы факторы, влияющие на развитие взаимодействия между крупным и малым бизнесом в условиях Узбекистана, и разработаны научно-практические предложения и рекомендации по совершенствованию механизмов кооперации.

Ключевые слова: крупный бизнес, малый бизнес, кооперационные отношения, экономическое сотрудничество, промышленная кооперация, конкурентоспособность, предпринимательство, аутсорсинг.

KIRISH

Jahon iqtisodiyotining globallasuvi, raqobat muhitining keskinlashuvi hamda texnologik transformatsiya jarayonlari sharoitida yirik va kichik biznes subyektlari o'rtasidagi kooperatsiya munosabatlarini rivojlantirish masalasi iqtisodiy taraqqiyotning muhim omillaridan biriga aylanmoqda. Ayniqsa, sanoatlashuv darajasi yuqori bo'lgan mamlakatlarda yirik korxonalarning innovatsion salohiyati hamda kichik biznesning moslashuvchanligi va tashabbuskorligi o'zaro uyg'unlashgan holda barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlamoqda.

Rivojlanayotgan mamlakatlar, jumladan, O'zbekiston sharoitida yirik biznes va kichik tadbirkorlik subyektlari o'rtasidagi kooperatsiyani chuqurlashtirish sanoat zanjirlarini mahallilashtirish, ishlab chiqarish xarajatlarini optimallashtirish, yangi ish o'rinlarini yaratish hamda aholi bandligini ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Shu bilan birga, bunday kooperatsiya munosabatlari kichik biznesning moliyaviy barqarorligini mustahkamlash, bozorga kirish imkoniyatlarini kengaytirish va raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi.

Ushbu maqolaning maqsadi yirik va kichik biznes o'rtasida samarali hamkorlikni rivojlantirish yo'nalishlarini asoslash, yirik korxonalarda biznes jarayonlarini boshqarish tizimini takomillashtirish hamda sanoat kooperatsiyasi shakllaridan, xususan, autsorsing mexanizmidan foydalanishning iqtisodiy samaradorligini aniqlashdan iborat.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev 2025-yilda kichik va o'rta biznes subyektlari bilan uchrashuvda tadbirkorlikni rivojlantirish davlat siyosatining strategik ustuvor yo'nalishlaridan biri ekanligini ta'kidladilar¹. Mamlakatimizda so'nggi yillarda amalga oshirilayotgan iqtisodiy islohotlar, klasterlar, texnoparklar va sanoat hududlarini rivojlantirishga qaratilgan davlat dasturlari yirik va kichik biznes o'rtasidagi hamkorlikni institutsional jihatdan qo'llab-quvvatlashni kuchaytirmoqda. Shu bilan birga, kooperatsiya munosabatlarini samarali tashkil etish, shartnomaviy mexanizmlarni takomillashtirish, risklarni oqilona taqsimlash hamda axborot almashinuvi tizimlarini rivojlantirish yo'nalishida qo'shimcha takomillashtirish imkoniyatlari mavjud.

Shu nuqtai nazardan, yirik va kichik biznes o'rtasidagi kooperatsiya munosabatlarini ilmiy-nazariy va amaliy jihatdan tadqiq etish, samarali hamkorlik modellarini aniqlash hamda ularni milliy iqtisodiyot sharoitiga moslashtirish masalalari mazkur maqolaning dolzarbligini belgilaydi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Yirik mahalliy korxonalar faoliyati murakkab va ko'p qirrali hodisa hisoblanadi. Yirik shakldagi tadbirkorlik iqtisodiy o'sish va innovatsion rivojlanishning muhim omili, mamlakat moliyaviy resurslari va budget daromadlarini oshirish hamda jamiyatning ijtimoiy-iqtisodiy muammolarini hal etishda muhim ahamiyat kasb etadi. Yirik biznes katta hajmdagi resurslarni jamlash orqali ilmiy va texnologik taraqqiyotni rag'batlantiradi, ilg'or texnologiyalarni joriy etishga ko'maklashadi, investitsiyalarni jalb qiladi, iqtisodiyotda bandlik darajasi va raqobatbardoshlikni oshirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, yirik biznes faoliyatini baholashda uning iqtisodiy tizimdagi o'rni va institutsional muhit bilan o'zaro bog'liqligini kompleks yondashuv asosida tahlil qilish zarur.

Iqtisodiy tizimda yirik biznes ustunligining turli jihatlari mahalliy va xorijiy olimlarning asarlarida muhokama qilinadi hamda muhim xulosalar ilgari suriladi². Iqtisodiy tizimning barqaror va samarali ishlashi yirik, o'rta va kichik biznesning uyg'un rivojlanishi orqali ta'minlanadi. Yirik va kichik biznes faoliyatining nazariy va amaliy jihatlari mahalliy va xalqaro iqtisodiy tadqiqotlarning diqqat markazida turadi.

Institutsional nazariya tamoyillaridan foydalangan holda hamda iqtisodiy boshqaruv va hamkorlik amaliyotiga tayanib, mahalliy va xorijiy olimlar ko'plab ilmiy tadqiqotlar olib borganlar. Ukrainalik olimlar I.P. Buleyev va N.E. Bryuxovetskaya yirik sanoat korxonalarining milliy iqtisodiyotdagi yetakchi rolini ta'kidlab, ularning ijtimoiy mas'uliyatini oshirish zarurligiga e'tibor qaratadilar³.

Mashhur rus tadqiqotchisi Ya.Sh. Pappe postsovet hududida yirik biznesning shakllanish jarayonlarini o'rganib, uning hozirgi holatining tarixiy tabiati hamda subyektiv va obyektiv omillarini asoslaydi⁴. T.O. Pojuyeva⁵ iqtisodiyotda raqobat muhitini rivojlantirish zarurligi haqida xulosalar bildiradi. Yirik tadbirkorlikka xos korporativ munosabatlarning obyektiv tabiati A.B. Pedko asarlarida yoritilgan⁶. Yirik aksiyadorlik jamiyatlarining boshqaruv samaradorligini oshirish zarurati L.I. Tarash tomonidan asoslab berilgan⁷. Rossiyalik biznes jarayonlarini boshqarish bo'yicha mutaxassis V.V. Repin yirik korxonalarni boshqarishni takomillashtirish hamda operatsion samaradorlikni oshirish bo'yicha amaliy tavsiyalar keltiradi⁸.

So'nggi o'n yilliklarda yirik va kichik biznes o'rtasidagi hamkorlikdan faol foydalanishga qaratilgan global tendensiyalar kuchaydi. Ichki iqtisodiyotda esa mazkur tendensiyalar ayrim omillar sababli yetarli darajada shakllanmagan. Shu bois yirik va kichik biznes o'rtasidagi hamkorlikni ularning faoliyatini hamda umumiy

- 1 O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning 2025-yil 28-avgustdagi tadbirkorlar bilan ochiq muloqot shaklida o'tkazilgan uchrashuvdagi nutqi. // <https://president.uz/uz/lists/view/8397>
- 2 Брюховецкая Н.Е. Некоторые аспекты экономического сотрудничества крупного и малого бизнеса в Украине / Н.Е. Брюховецкая, К.Ю. Егизарова // Бизнес-информ. – 2011. – №7 (2). – С. 18-20
- 3 Булеев И.П. Предприятия и новые организационные структуры в системе социально-экономических отношений общества / И.П. Булеев, Н.Ю. Брюховецкая // Экономика промышленности. – 2009. – № 2. – С. 3-14. 3. Булеев И.П. Институты социальной ответственности как фактор стабильности экономики / И.П.Булеев, Н.Ю. Брюховецкая // Наукові праці ДонНТУ. Серія економічна; вип. 31-1. – 2009. – С. 162-169.
- 4 Паппэ Я.Ш. Российский крупный бизнес. Первые 15 лет. Экономические хроники / Я.Ш. Паппэ, Я.С. Галухина. – М.: ГУ-ВШЭ, 2009. – 424 с.
- 5 Пожueva Т.О. Ограничение монополизма и проблемы развития конкуренции в Украине / Т.О.Пожueva // Экономика промышленности. – 2010. – № 31(49). – С. 25-30.
- 6 Педько А.Б. Собственность, контроль и конфликт интересов в акционерных обществах / А.Б. Педько. – Х.: ИД «ИНЖЭК», 2008. – 448 с
- 7 Тараш Л.И. Модель стоимостной оценки эффективности управления акционерной собственностью / Л.И. Тараш // Экономика промышленности. – 2006. – № 1 (32). – С. 125-137.
- 8 Репин В.В. Бизнес-процессы компании: построение, анализ, регламентация / В.В. Репин. – М.: РИА «Стандарты и качество», 2007. – 240 с

makroiqtisodiy vaziyatni yaxshilashning muhim zaxirasi sifatida ko'rib chiqish dolzarb hisoblanadi. Kichik biznes subyektlari esa rivojlanish jarayonida tashkiliy va moliyaviy qiyinchiliklarga duch kelmoqda.

Yirik va kichik biznesning faoliyati hamda o'zaro ta'siriga bag'ishlangan ko'plab tadqiqotlarga qaramay, ushbu masalaning ayrim jihatlarini qo'shimcha o'rganish va yoritishni talab etadi.

Nazariy va amaliy jihatdan yirik biznesning quyidagi yo'nalishlarni rivojlantirishga yetarli darajada e'tibor qaratmasligi muhim masala sifatida ko'riladi:

1. kichik biznesni potensial biznes sheriklari sifatida rivojlantirish;
2. kichik biznes bilan sanoat hamkorligini global iqtisodiyot rivojlanishidagi asosiy tendensiyalardan biri sifatida kengaytirish⁹.

O'z mohiyatiga ko'ra, yirik biznes turli manbalardan korporativ asosda jalb qilingan va muayyan faoliyatga investitsiya qilingan yirik kapitalni ifodalaydi. Kapitalni jamlash orqali yirik biznes muhim ishlab chiqarish quvvatlari va obyektlariga egalik qiladi, minglab va o'n minglab xodimlarni yagona mehnat jamoasida birlashtiradi hamda murakkab boshqaruv va ishlab chiqarish tuzilmasiga ega bo'ladi.

Shu sababli obyektiv ravishda keng ko'lamli korporativ munosabatlarni samarali muvofiqlashtirish zarurati yuzaga keladi: korxonani nazorat qilish, boshqaruv masalalarini tartibga solish hamda mehnat jamoasi ichidagi munosabatlarni uyg'unlashtirish muhim ahamiyat kasb etadi. Korporativ boshqaruv mexanizmlarini takomillashtirish, ayniqsa iqtisodiy o'zgaruvchanlik davrlarida, yirik kompaniyalarning bozordagi mavqeini mustahkamlash va ularning barqaror rivojlanishini ta'minlashga xizmat qiladi.

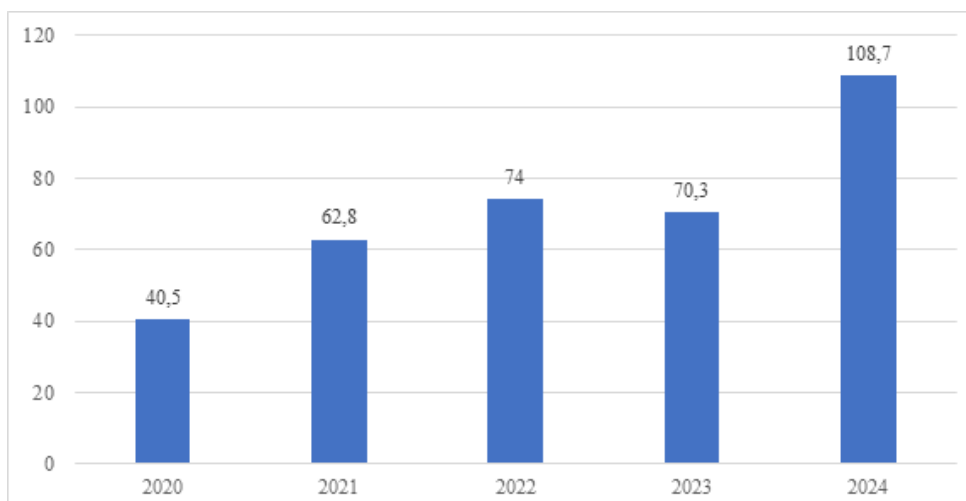
TAHLIL VA NATIJALAR

2026-yil 1-yanvar holatiga ko'ra respublikada faoliyat ko'rsatayotgan korxonalar va tashkilotlar soni (fermer va dehqon xo'jaliklaridan tashqari) 474,9 mingtani tashkil etdi. Shundan 403,8 mingtasi kichik korxona va mikrofirmalardir. Hududlar kesimida eng yuqori ko'rsatkich Toshkent shahri (108 678 ta), Toshkent viloyati (46 479 ta), Samarqand viloyati (41 091 ta), Farg'ona viloyati (37 846 ta), Qashqadaryo viloyati (30 424 ta), Buxoro viloyati (28 831 ta) va Namangan viloyati (27 097 ta) hissasiga to'g'ri kelmoqda.

Iqtisodiy faoliyat turlari bo'yicha faoliyat yuritayotgan korxona va tashkilotlarning asosiy qismi savdo sohasiga to'g'ri keladi – 153 370 ta. Shuningdek, sanoat sohasida 59 520 ta, qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi sohasida 34 881 ta, yashash va ovqatlanish xizmatlari sohasida 30 374 ta hamda qurilish sohasida 30 343 ta korxona faoliyat ko'rsatmoqda.

2025-yil yanvar–dekabr oylarida respublikada 87,8 mingta yangi korxona va tashkilot tashkil etildi. Ulardan 82,4 mingtasi kichik korxona va mikrofirmalardir. 2026-yil 1-yanvar holatiga ko'ra respublikada chet el investitsiyalari ishtirokidagi faoliyat yuritayotgan korxonalar soni 18 164 tani tashkil etdi. Ularning 4 247 tasi qo'shma korxonalar, 13 917 tasi esa xorijiy korxonalardir.

2024-yil davomida iqtisodiyot tarmoqlaridagi korxona va tashkilotlar tomonidan 108 720,5 mlrd so'm miqdorida yakuniy moliyaviy natija olindi (1-rasm).

1-rasm. Yakuniy moliyaviy natijalarning yillar bo'yicha dinamikasi¹⁰

9 Андрюшкевич О.А. Особенности современного развития аутсорсинга в России / О.А. Андрюшкевич, И.М. Денисова // ЦЭМИ. Анализ и моделирование экономических процессов: сб. ст. – 2011. – Вып. 8. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.cemi.rssi.ru/publication/e-publishing/sborn11.pdf>

10 O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika Qo'mitasi ma'lumotlari asosida tuzildi. www.stat.uz

Iqtisodiy faoliyat turlari kesimida yakuniy moliyaviy natijaning asosiy qismi ishlab chiqaruvchi sanoatga to'g'ri keldi – 72 309,8 mlrd so'm. Shuningdek, tashish va saqlash sohasida 10 005,8 mlrd so'm, savdo sohasida 6 155,0 mlrd so'm, tog'-kon sanoati va ochiq konlarni ishlash sohasida 5 538,3 mlrd so'm, elektr energiyasi, gaz, bug' bilan ta'minlash va havoni konditsiyalash sohasida 5 208,5 mlrd so'm hamda moliya va sug'urta faoliyati sohasida 3 418,0 mlrd so'm miqdorida foyda shakllangan.

2024-yilda 2023-yilning mos davriga nisbatan foydaning sezilarli o'sishi Tog'-kon sanoati va geologiya vazirligi tizimida (22 146,9 mlrd so'm), "O'zavtosanoat" AJda (734,1 mlrd so'm) hamda "O'zbekiston elektrotexnika sanoati korxonalari" uyushmasida (655,0 mlrd so'm) qayd etildi.

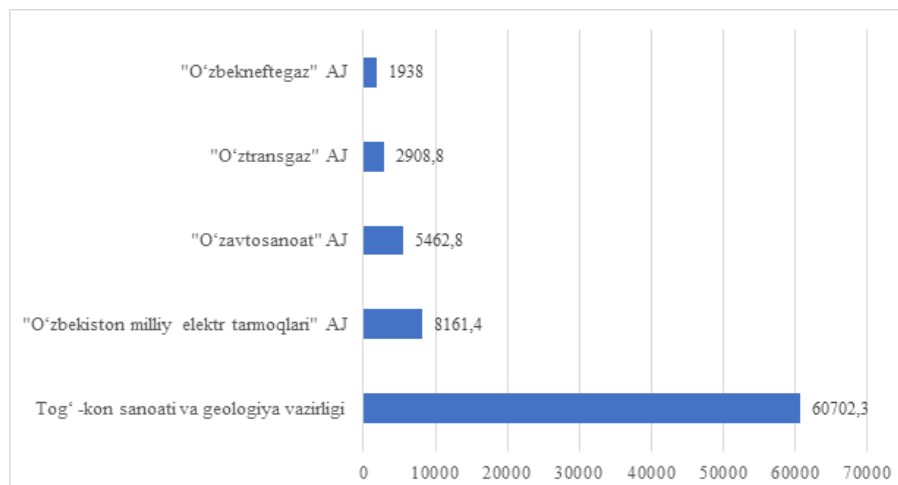
Shu bilan birga, 2024-yil yakunlari bo'yicha 2023-yilga nisbatan ayrim yirik xo'jalik yurituvchi subyektlarda moliyaviy natijalar hajmining qisqarishi kuzatildi. Jumladan, "O'ztransgaz" AJda 3 574,4 mlrd so'mga, "O'zsanoatqurilishmateriallari" uyushmasida 1 546,0 mlrd so'mga hamda "O'zkimyosanoat" AJda 783,9 mlrd so'mga kamayish qayd etilgan (1-jadval).

1-jadval. Yirik sanoat korxonalarida foydaning o'sishi va kamayishi¹¹

Foydaning o'sishi	mlrd.s.	Foydaning kamayishi	mlrd.s.
Tog'-kon sanoati va geologiya vazirligi	22146,9	"O'ztransgaz" AJ	3574,4
"O'zavtosanoat" AJ	734,1	"O'zsanoatqurilishmateriallari" uyushmasi	1546,0
"O'zbekiston elektrotexnika sanoati korxonalari" uyushmasi		"O'zkimyosanoat" AJ	783,9

Hududlar kesimida yakuniy moliyaviy natijaning asosiy qismi Navoiy viloyatiga to'g'ri keldi – 47 766,1 mlrd so'm (jami foydaning 43,9 foizi). Shuningdek, Toshkent shahri – 33 538,5 mlrd so'm (30,8 foiz), Toshkent viloyati – 14 879,2 mlrd so'm (13,7 foiz), Andijon viloyati – 4 099,8 mlrd so'm (3,8 foiz), Qoraqalpog'iston Respublikasi – 3 392,4 mlrd so'm (3,1 foiz) hamda Qashqadaryo viloyati – 662,4 mlrd so'm (0,6 foiz) hissasiga to'g'ri keldi¹².

Eng yuqori moliyaviy natija qayd etgan korxona va tashkilotlarning asosiy qismi Tog'-kon sanoati va geologiya vazirligi tizimiga to'g'ri kelib, 60 702,3 mlrd so'mni tashkil etdi. Shuningdek, "O'zbekiston milliy elektr tarmoqlari" AJ – 8 161,4 mlrd so'm, "O'zavtosanoat" AJ – 5 462,8 mlrd so'm, "O'ztransgaz" AJ – 2 908,8 mlrd so'm hamda "O'zbekneftgaz" AJ – 1 938,0 mlrd so'm miqdorida foyda qayd etgan (2-rasm).

2-rasm. Eng yuqori foyda ko'rib ishlayotgan korxonalar¹³

Tahlil qilingan ma'lumotlardan ko'rinib turibdiki, O'zbekiston sanoat korxonalari quyidagilarni namoyon etadi:

1. kapitalning yuqori konsentratsiyasi, chunki korxonalarning asosiy qismi sotilgan tovarlar, bajarilgan ishlar va ko'rsatilgan xizmatlarning yarmidan ko'pini ishlab chiqaradi. Sanoat ishlab chiqarishining asosiy qismining oz sonli korxonalarda konsentratsiyalashuvi kapitalning yuqori darajada konsentratsiyalashganini anglatadi hamda iqtisodiy subyektlar rivojlanishidagi nomutanosiblikni ifodalaydi;

¹¹ O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika Qo'mitasi ma'lumotlari asosida tuzildi.//www.stat.uz

¹² O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika Qo'mitasi ma'lumotlari asosida tuzildi.//www.stat.uz

¹³ O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika Qo'mitasi ma'lumotlari asosida tuzildi.//www.stat.uz

2. an'anaviy ravishda rivojlangan mamlakatlarda bozor iqtisodiyotining eng muhim institutlaridan biri hisoblangan kichik biznes O'zbekiston iqtisodiyotida muhim iqtisodiy va ijtimoiy rol o'ynamoqda, YalMning 51 foizi, sanoat ishlab chiqarishining 33 foizi, qishloq xo'jaligining 95 foizi, qurilish ishlarining 78 foizi, xizmatlarning 50 foizi ushbu sohaga to'g'ri keladi.

Taqdim etilgan ma'lumotlarga asosanib, O'zbekiston iqtisodiyotini yirik biznesning ham ahamiyati yuqori bo'lgan, asosan yirik biznes bilan kooperatsiya aloqalariga tayanadigan kichik biznes iqtisodiyoti sifatida ta'riflash mumkin, u quyidagilar bilan tavsiflanadi:

- kapital konsentratsiyasining oshib borayotganligi;
- yirik korxonalarni davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash;
- kichik va o'rta biznesni rivojlantirish zarurati.

O'zbekistondagi hozirgi iqtisodiy vaziyat bir qator ijtimoiy va institutsional omillar bilan tavsiflanadi, bu esa iqtisodiy rivojlanishning innovatsion usullariga o'tish jarayonini jadallashtirish zaruratini ko'rsatadi. Taniqli belaruslik tadqiqotchi P.S. Lemeshchenkoning fikriga ko'ra, "institutsional bo'shliqlar iqtisodiy salohiyatdan to'liq foydalanishga to'sqinlik qilishi, natijada mavjud ishlab chiqarish va texnik salohiyatni amalga oshirish jarayonini sekinlashtirishi mumkin"¹⁴.

Mamlakatda yirik biznes asosiy soliq to'lovchilar ekani haqidagi fikrlar keng tarqalgan. Biroq ushbu da'voni birmoqlama talqin qilish maqsadga muvofiq emas, chunki byudjet daromadlari tuzilmasini tahlil qilish masalani kompleks yondashuv asosida baholash zarurligini ko'rsatadi. Shunday qilib, 2025-yilda O'zbekistonda davlat byudjetining umumiy jamg'arma daromadlari tuzilmasida asosiy soliqlar va to'lovlarning ulushi quyidagicha shakllangan:

- korporativ daromad solig'i – 29%;
- QQS (qoldiq) – 18%;
- jismoniy shaxslarning daromad solig'i – 17%;
- tabiiy resurslardan foydalanganlik uchun soliqlar – 10%;
- aksiz solig'i – 8%;
- bojxona bojlari – 7%;
- mol-mulk va yer solig'i – 5%;
- oborot solig'i va boshqa soliqlar hamda to'lovlar – 6%.

Mazkur ma'lumotlar byudjet daromadlarining salmoqli qismi soliqlar va majburiy to'lovlar hisobidan shakllanishini ko'rsatadi. Shu bilan birga, yirik biznes korxonalari budjet tushumlarida muhim o'rin tutishi tabiiy bo'lsa-da, soliq tushumlari tarkibida boshqa xo'jalik yurituvchi subyektlar ham faol ishtirok etayotganini inobatga olish lozim.

2024-yil 1-dekabr holatiga ko'ra, korxona va tashkilotlarning tashkiliy-huquqiy shakli bo'yicha debitor qarzdorlikning eng katta qismi aksiyadorlik jamiyatlariga to'g'ri kelib, 167 345,1 mlrd so'mni yoki jami debitor qarzdorlikning 54,4 foizini tashkil etgan. Shuningdek, kreditor qarzdorlikning eng katta qismi mas'uliyati cheklangan yoki qo'shimcha mas'uliyatli jamiyatlar hissasiga to'g'ri kelib, 170 603,1 mlrd so'mni yoki jami kreditor qarzdorlikning 52,3 foizini tashkil etgan.

Taqdim etilgan ma'lumotlar yirik mahalliy sanoat korxonalarida moliyaviy natijalarni barqarorlashtirish va boshqaruv samaradorligini yanada oshirish zarurligini ko'rsatadi. Mazkur yo'nalishda ishlab chiqarish samaradorligini oshirish, moliyaviy intizomni kuchaytirish hamda kooperatsiya aloqalarini rivojlantirish orqali byudjet daromadlarini kengaytirish va ijtimoiy-iqtisodiy vazifalarni yanada samarali hal etish imkoniyatlari mavjud.

2-jadval. Korxona va tashkilotlarning mulkchilik shakli bo'yicha debitorlik va kreditorlik qarzdorligi tarkibining holati (2024-yil 1-dekabr holatiga, % da)

Mulkchilik shakllari bo'yicha	Debitorlik qarzdorligi		Kreditorlik qarzdorligi	
	Davlat mulki	Xususiy mulk	Davlat mulki	Xususiy mulk
Xaridor va buyurtmachilar	1,7	98,3	1,6	98,4
Yetkazib beruvchilarga va pudratchilarga berilgan avanslar	1,9	98,1	1,5	98,5
Soliqlar va byudjetga yig'imlar bo'yicha avanslar to'lovlari va maqsadli davlat jamg'armalari	3,8	96,2	1,5	98,5

14 Лемешенко П.С. Институты как условие и результат инновационного развития экономики / П.С. Лемешенко // Инновационное развитие экономики России: национальные задачи и мировые тенденции: материалы междунар. науч. конф. Москва, 23- 25 апр. 2008 г. / МГУ им. М.В.Ломоносова. – М., 2008. – С. 8 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.econ.msu.ru/cmt2/lib/a/1158/file/Lemeshenko-31.pdf/>.

Bu muammolarning yechimi yirik va kichik biznes subyektlari o'rtasidagi nisbatni optimallashtirish hamda, avvalo, ularning sanoat ishlab chiqarishidagi ulushini oshirish bilan bog'liq. Kichik biznes barqaror iqtisodiy kuchga aylanganda, yirik mahalliy biznes global iqtisodiy rivojlanishning yetakchi tendensiyalaridan biri bo'lgan kichik biznes bilan sanoat hamkorligi jarayonlariga faol qo'shilish imkoniyatiga ega bo'ladi.

Ishlab chiqarishni qo'llab-quvvatlash, logistika va savdo bilan bog'liq ikkilamchi funksiyalarni kichik biznes va tadbirkorlarga o'tkazish orqali yirik korxonalar o'z resurslari, kuchlari va e'tiborini asosiy hamda istiqbolli faoliyat yo'nalishlariga jamlashi mumkin. Bu esa operatsion samaradorlikni oshirish va xarajatlarni optimallashtirish imkonini beradi.

Kichik biznesni muvaffaqiyatli rivojlantirish uchun tashkiliy, axborot va moliyaviy qo'llab-quvvatlash tizimini izchil takomillashtirish zarur. Hozirgi sharoitda kredit resurslari kichik biznesga bank muassasalari tomonidan belgilangan mezonlar asosida ajratilmoqda. Mamlakatdagi makroiqtisodiy barqarorlik kichik biznesni qo'shimcha moliyaviy mexanizmlar orqali qo'llab-quvvatlash imkoniyatini kengaytiradi. Kichik biznes rivojlanish uchun yetarli ichki salohiyatga ega bo'lib, yirik biznes bilan hamkorlik qilishdan manfaatdorligi yuqori. Rivojlangan mamlakatlar tajribasi shuni ko'rsatadiki, yirik korxonalar tomonidan kichik biznes subyektlariga buyurtmalar berish tizimi ularni qo'llab-quvvatlashning samarali vositalaridan biridir.

Yirik mahalliy korxonalarning kichik biznes bilan hamkorlik aloqalariga qiziqishini kuchaytirish masalasi dolzarbdir. Zamonaviy sharoitda bunday aloqalarning maqsadga muvofiqligini ilmiy asoslash zarur, chunki sanoat kooperatsiyasining ijobiy salohiyatini ro'yobga chiqarish, avvalo, yirik biznes manfaatlariga ham xizmat qiladi.

Sanoat kooperatsiyasining mavjud imkoniyatlaridan samarali foydalanish uchun quyidagi amaliy yo'nalishlar muhim hisoblanadi:

- yirik sanoat korxonalarning ishlab chiqarish va boshqaruv tuzilmasini bosqichma-bosqich modernizatsiya qilish;

- zamonaviy boshqaruv yondashuvlari va biznes-jarayonlarni boshqarish tizimlarini joriy etish.

“Biznes jarayonlari”ni aniq belgilash orqali mahsulotlarni ishlab chiqarish, saqlash va tarqatish bosqichlarida yuzaga kelayotgan tashkiliy cheklovlar aniqlanadi. Bu esa mazkur jarayonlarni optimallashtirish hamda ayrim funksiyalarni zarur professional bilim va tajribaga ega bo'lgan uchinchi tomon pudratchilariga o'tkazish (outsourcing) imkonini beradi.

Ko'pgina yirik mahalliy korxonalar (mexanik, metallurgiya va kimyo sanoati) ishlab chiqarish faoliyati ma'lum tarixiy sharoitlarda shakllangan bo'lib, hozirgi bosqichda ularni modernizatsiya qilish zarurati mavjud. Shu nuqtai nazardan quyidagi chora-tadbirlarni amalga oshirish maqsadga muvofiq:

1. aktivlarni yangilash, asosiy va yordamchi ishlab chiqarishni, omborxonalar, transport tizimi, oqava suvlarni tozalash inshootlari va boshqa infratuzilma obyektlarini modernizatsiya qilish hamda texnik jihatdan qayta qurollantirish;

2. ishlab chiqarish maydonlaridan samarali foydalanish;

3. inson resurslarini boshqarish tizimini optimallashtirish va malaka oshirish dasturlarini kengaytirish.

Mazkur chora-tadbirlar zamonaviy boshqaruv texnologiyalariga o'tishni taqozo etadi. Rossiyalik iqtisodchi olim A.I. Amoshaning ta'kidlashicha, mahalliy korxonalarda biznes-jarayon yondashuvlarini ajratish, o'ziga xos va nisbatan yordamchi aktivlarni aniqlash nafaqat mumkin, balki zarurdir. Masalan, “avtomobil ishlab chiqarishda ustaxona ijaraga olinishi, ehtiyot qismlar subpudratchilardan yetkazib berilishi, yig'ish jarayoni pudratchiga topshirilishi, sotish esa dilerlik tarmog'i orqali amalga oshirilishi mumkin”¹⁵.

Shunday qilib, noaniq jarayonlarni aniqlash va so'ngra ularni yo'q qilish mahalliy yirik biznes uchun asosiy rivojlanish yo'nalishi hisoblanadi. Natijada paydo bo'ladigan yangi ishlab chiqarish va boshqaruv tuzilmasi “eskirgan ishlab chiqarish aktivlari va biznes stereotiplari bilan bog'liq bo'lmaydi... Shu tarzda amalga oshirilgan yirik korxona tuzilmasidagi o'zgarishlar mikro, mezo va hatto makroiqtisodiy o'zgarishlarga olib kelishi mumkin”¹⁶. O'zbekistonda bunday tarkibiy o'zgarishlarga ehtiyoj tobora ortib bormoqda va iqtisodiyot ularni samarali amalga oshirish uchun ilmiy asoslangan tavsiyalar hamda metodik yondashuvlarga muhtoj.

Kichik biznes ham taklif etilayotgan tarkibiy o'zgarishlarning faol va muhim ishtirokchisiga aylanishi lozim. Kichik va yirik biznes subyektlari o'rtasidagi sanoat kooperatsiyasining rivojlanishi katta amaliy ahamiyat kasb etadi. Mahalliy kichik biznes korxonalarning aksariyati ishlab chiqarish sohasida faoliyat yuritishini inobatga olgan holda, hozirgi sharoitda subpudratchilik mexanizmlarini rivojlantirish ma'lum tashkiliy va moliyaviy masalalarni hal etishni talab qiladi. Moliyaviy barqarorlik darajasini mustahkamlash va kichik biznesning moliyaviy resurslarga kirish imkoniyatlarini kengaytirish zarur. Shu bois katta kapital talab qilmaydigan, bosqichma-

15. Амоша А.И. Бизнес-процессное управление и его возможное воздействие на украинскую угольную промышленность / А.И. Амоша, О.В. Витушко // Экономика промышленности. – 2011. – № 1 (53). – С. 4.

16. Амоша А.И. Бизнес-процессное управление и его возможное воздействие на украинскую угольную промышленность / А.И. Амоша, О.В. Витушко // Экономика промышленности. – 2011. – № 1 (53). – С. 6.

bosqich joriy etiladigan hamkorlik shakllari maqsadga muvofiq hisoblanadi. Mazkur jihatlar O'zbekistonda outsorsingni rivojlantirish uchun muayyan obyektiv shart-sharoitlar mavjudligini ko'rsatadi.

Autsorsing XX-asr o'rtalarida shakllangan bo'lib, 1980-yillarda faol rivojlandi va 1990-yillardan boshlab korxonalar tuzilmasi hamda faoliyatini optimallashtirish jarayonlari bilan chambarchas bog'landi. Optimallashtirish har qanday tizimning eng samarali holatiga erishishni anglatadi. Iqtisodiy nuqtai nazardan bu doimiy xarajatlarni sharoitida yuqori natijalarga erishish yoki xarajatlarni qisqartirish orqali zarur natijani ta'minlashni anglatadi.

"Autsorsing" atamasi inglizcha "outsourcing" so'zidan kelib chiqqan bo'lib, "tashqi manbalardan foydalanish" degan ma'noni anglatadi. Rivojlangan mamlakatlarda outsorsing xizmatlari hajmining tez sur'atlarda o'sishi uning iqtisodiy samaradorligini tasdiqlaydi. Zamonaviy outsorsing ko'p qirrali iqtisodiy hodisa bo'lib, uni kamida uchta nuqtai nazardan ko'rib chiqish maqsadga muvofiqdir:

Birinchisi, outsorsing sanoat kooperatsiyasining samarali shakli sifatida namoyon bo'ladi.

Ikkinchisi, outsorsing boshqaruv texnologiyasi sifatida korxona faoliyatini takomillashtirish vositasi hisoblanadi.

Uchinchisi, outsorsing korxona resurslaridan oqilona va samarali foydalanish usuli sifatida talqin etiladi.

Mazkur yondashuv asosida outsorsingdan foydalanishning korxonalar va umuman iqtisodiyot uchun ijobiy natijalarini tizimli ravishda guruhlash mumkin (3-jadval).

3-jadval. Autsorsingdan foydalanishning ijobiy oqibatlarini tavsiflash¹⁷

Autsorsingdan foydalanishning ijobiy oqibatlari		
ishlab chiqarish shakllari sifatida kichik va yirik biznes o'rtasidagi hamkorlik	boshqaruv texnologiyasi sifatida	korxona resurslaridan oqilona foydalanish usuli sifatida
Kichik biznesni rivojlantirish imkoniyatlari. Yirik korxonalar uchun asosiy bo'lmagan funksiyalardan xalos bo'lish imkoniyatlari. Mahsulotlar, ishlar va xizmatlar sifatini yaxshilash. Korxonalarning raqobatbardoshligini oshirish.	Boshqaruv tuzilmasini optimallashtirish. Boshqaruv va qaror qabul qilish samaradorligini oshirish. Boshqaruv imkoniyatlarini cheklash. Ichki nizolar sonini kamaytirish.	Ikki lamchi funksiyalarni bajarish uchun ishlatilgan resurslar, xodimlar va vaqtni bo'shatish. Asosiy faoliyatni rivojlantirish uchun resurslardan samarali foydalanish. Boshqa joylarda joylashgan resurslarni ham o'z ichiga olgan holda arzonroq resurslardan foydalanish.

Boshqaruv tuzilmasini optimallashtirish jarayonga asoslangan yondashuv va korxona biznes jarayonlarini aniqlash bilan bog'liq. Jarayonga asoslangan yondashuvning natijasi "korxonaning maksimal samaradorligiga erishish uchun jarayonlar zanjirini aniqlash va ushbu jarayonlarni boshqarish"dir¹⁸.

Biznes-jarayon yondashuvlaridan foydalanish quyidagilarni nazarda tutadi:

1. Mulkdorlar va menejerlar tomonidan ishlab chiqarishni tashkil etish va boshqarishda tizimli o'zgarishlar zarurligini e'tirof etish;
2. "Bor holatda" tamoyiliga asoslanib, korxona ichidagi mavjud biznes-jarayonlarni aniqlash va tavsiflash;
3. "Zaruratga qarab" tamoyiliga tayangan holda yangi va samarali biznes-jarayonlarni ishlab chiqish;
4. Biznes-jarayonlarni boshqarish mexanizmlarini joriy etish;
5. Biznes-jarayonlarni optimallashtirishda kichik biznes subyektlarini jalb etgan holda ishlab chiqarish kooperatsiyasi (autsorsing)dan foydalanish.

Muayyan korxona darajasida yangi boshqaruv texnologiyalariga o'tish jarayonida ayrim tashkiliy va psixologik qiyinchiliklar yuzaga kelishi mumkin. Ulardan biri – korxona egalari va menejerlari tomonidan zarur o'zgarishlarni boshlashga nisbatan yetarli motivatsiya shakllantirish masalasidir.

Yirik korxona egalari milliy iqtisodiy siyosatga ma'lum darajada ta'sir ko'rsatish salohiyatiga ega bo'lib, ular tomonidan modernizatsiya jarayonlarini qo'llab-quvvatlash muhim ahamiyat kasb etadi. Menejerlar esa ko'pincha mavjud boshqaruv amaliyotlarini saqlab qolishga intiladilar, bu esa yangilanish jarayonlarini bosqichma-bosqich va izchil olib borishni talab qiladi.

Ikkinchi muhim jihat shundan iboratki, yangi boshqaruv texnologiyalarini joriy etish va ularning real natijalarini ko'rish o'rtasida ma'lum vaqt oralig'i mavjud bo'ladi. Ushbu davrda biznes-jarayonlarni boshqarish bo'yicha malakali mutaxassislarni jalb etish, xodimlarni qayta tayyorlash va ularning yangi tizimga moslashuvini ta'minlash zarur. Ishlab chiqarish tuzilmasi va boshqaruv tizimidagi o'zgarishlar ayrim hollarda kadrlar tarkibining qayta shakllanishini taqozo etadi. Shu bois qayta tayyorlash va yangi ish o'rinlarini yaratish mexanizmlarini ishlab chiqish muhimdir.

¹⁷ Muallif ishlanmasi.

¹⁸ Тохтамыш Т.А. Процессный подход к управлению малыми предприятиями / Т.А. Тохтамыш // Бизнес-информ. – 2010. – № 1. – С. 55-57.

Uchinchi jihat shundan iboratki, ayrim korxonalarda biznes-jarayon yondashuvi mazmunan chuqur joriy etilmay, ishlab chiqarish jarayonining oddiy tarkibiy bo'linishlari bilan cheklanib qolmoqda. Natijada kutilgan samaradorlik o'rniga, ayrim hollarda funksiyalarning takrorlanishi, axborot oqimlarining murakkablashuvi kuzatiladi. Bu esa biznes-jarayonlarni kompleks va tizimli yondashuv asosida qayta ko'rib chiqish zarurligini ko'rsatadi.

Shuningdek, ayrim funksiyalarni outsorsing asosida tashqi ijrochilarga topshirish jarayonida korxonalar mavjud bozor aloqalarining qayta shakllanishiga duch keladi. Bunday transformatsiya jarayonlariga oldindan tayyorgarlik ko'rish va risklarni baholash muhim hisoblanadi. Shunga qaramay, yirik mahalliy korxonalarda biznes-jarayon yondashuvlarini rivojlantirishga obyektiv ehtiyoj mavjud bo'lib, ayrim subyektiv omillar ushbu jarayonlarni sekinlashtirishi mumkin.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Shunday qilib, O'zbekistonda yirik biznes iqtisodiy tizimning tayanch omillaridan biri hisoblanadi. Mavjud tarkibiy va institutsional jarayonlarni yanada takomillashtirish orqali yirik biznes faoliyatining samaradorligini oshirish mumkin. Milliy iqtisodiyot kichik biznes bilan ishlab chiqarish kooperatsiyasini rivojlantirish asosida yirik korxonalar faoliyatini modernizatsiya qilish va ularning raqobatbardoshligini mustahkamlash uchun sezilarli salohiyatga ega.

Kichik sanoat korxonalarning son jihatidan cheklanganligi hamda moliyaviy resurslarga kirish imkoniyatlarining yetarli darajada keng emasligini inobatga olgan holda, outsorsing hamkorlikning istiqbolli va moslashuvchan shakli sifatida namoyon bo'ladi. Ushbu mexanizm zamonaviy O'zbekiston kichik biznesining imkoniyatlariga mos keladi hamda yirik korxonalar ehtiyojlarini samarali qondirishga xizmat qiladi. Outsorsing yirik korxonalar resurslaridan oqilona foydalanish, xarajatlarni optimallashtirish va asosiy faoliyat yo'nalishlariga e'tiborni jamlash imkonini beradi.

Autsorsingdan samarali foydalanish uchun yirik korxonalarda biznes-jarayonlarga asoslangan boshqaruv yondashuvlarini joriy etish muhimdir. Bu orqali boshqaruv tizimi takomillashadi, ishlab chiqarish va axborot oqimlaridagi "to'siqlar" aniqlanib, ularni bartaraf etish imkoniyati yaratiladi. Natijada ichki muvofiqlashtirish darajasi oshadi, korporativ boshqaruv mexanizmlari mustahkamlanadi hamda resurslar, vaqt va boshqaruv salohiyati ustuvor strategik maqsadlarga yo'naltiriladi.

Global biznes amaliyoti outsorsingning iqtisodiy va institutsional afzalliklarini yaqqol namoyon etadi. Institutsional nuqtai nazardan, kichik biznes bilan hamkorlikni kengaytirish ularni qo'llab-quvvatlash, iqtisodiy tizimdagi institutsional bo'shliqlarni bosqichma-bosqich kamaytirish va mavjud ishlab chiqarish salohiyatini to'liqroq ro'yobga chiqarish imkonini beradi.

Yirikbiznesni yanadata takomillashtirish, kichik biznes bilan kooperativ va hamkorlik aloqalarini chuqurlashtirish, outsorsingdan foydalanish ko'lamini kengaytirish hamda boshqaruv jarayonlarini zamonaviylashtirish masalalari ilmiy-amaliy jihatdan dolzarb bo'lib, kelgusidagi tadqiqotlar uchun istiqbolli yo'nalish sifatida e'tirof etiladi.

O'zbekiston yirik biznesining izchil va barqaror rivojlanishini ta'minlash uchun quyidagi yo'nalishlarga e'tibor qaratish maqsadga muvofiq:

1. Biznes-jarayon yondashuvlariga asoslangan zamonaviy boshqaruv texnologiyalarini hamda outsorsingdan (ishlab chiqarish kooperatsiyasi va boshqaruv texnologiyasi shakli sifatida) foydalanish zaruratini e'tirof etish va amaliyotga joriy etish.

2. Tashkiliy o'zgarishlar natijasida mehnat bozorida shakllanayotgan resurslardan samarali foydalanish, jumladan, ishlab chiqarish kooperatsiyasi doirasida kichik korxonalarda yangi ish o'rinlarini yaratish imkoniyatlarini kengaytirish.

3. Kichik biznes bilan ishlab chiqarish kooperatsiyasi orqali ularning barqaror rivojlanishini rag'batlantirish va iqtisodiy integratsiyani chuqurlashtirish.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning 2025-yil 28-avgust kuni tadbirkorlar bilan ochiq muloqot shaklida o'tkazilgan uchrashuvdagi nutqi. – URL: <https://president.uz/uz/lists/view/8397>
2. Амоша А.И., Витушко О.В. Бизнес-процессное управление и его возможное воздействие на украинскую угольную промышленность // Экономика промышленности. – 2011. – № 1 (53). – С. 4–12.
3. Аникин Б.А. Аутсорсинг: создание высокоэффективных и конкурентоспособных организаций. – М.: Инфра-М, 2003. – 192 с.
4. Андрюшкевич О.А., Денисова И.М. Особенности современного развития аутсорсинга в России // ЦЭМИ. Анализ и моделирование экономических процессов. – 2011. – Вып. 8. – URL: <http://www.cemi.rssi.ru/publication/e-publishing/sborn11.pdf>
5. Брюховецкая Н.Е., Егиазарова К.Ю. Некоторые аспекты экономического сотрудничества крупного и малого бизнеса в Украине // Бизнес-Информ. – 2011. – № 7 (2). – С. 18–20.

6. Булеев И.П., Брюховецкая Н.Ю. Предприятия и новые организационные структуры в системе социально-экономических отношений общества // Экономика промышленности. – 2009. – № 2. – С. 3–14.
7. Булеев И.П., Брюховецкая Н.Ю. Институты социальной ответственности как фактор стабильности экономики // Наукові праці ДонНТУ. Серія економічна. – 2009. – Вип. 31-1. – С. 162–169.
8. Паппэ Я.Ш., Галухина Я.С. Российский крупный бизнес. Первые 15 лет: экономические хроники. – М.: ГУ-ВШЭ, 2009. – 424 с.
9. Пожужева Т.О. Ограничение монополизма и проблемы развития конкуренции в Украине // Экономика промышленности. – 2010. – № 31 (49). – С. 25–30.
10. Педько А.Б. Собственность, контроль и конфликт интересов в акционерных обществах. – Х.: ИД «ИНЖЭК», 2008. – 448 с.
11. Тараш Л.И. Модель стоимостной оценки эффективности управления акционерной собственностью // Экономика промышленности. – 2006. – № 1 (32). – С. 125–137.
12. Репин В.В. Бизнес-процессы компании: построение, анализ, регламентация. – М.: РИА «Стандарты и качество», 2007. – 240 с.
13. Варналий З., Дрига С. Кооперация больших и малых предприятий как условие повышения конкурентоспособности предпринимательства в Украине // Вестник Киевского торгового-экономического университета. – 2010. – № 1. – С. 14–20.
14. Ляшенко В.И., Кошелева Е.Г., Толмачева А.Ф. Механизмы регулирования развития малого предпринимательства в Украине: монография. – Донецк: Юго-Восток, 2008. – 495 с.
15. Ляшенко В.И., Толмачева А.Ф. Информационный аутсорсинг в системе инфраструктуры поддержки малого предпринимательства // Проблемы повышения эффективности функционирования предприятий различных форм собственности. – Донецк: ИЭП НАН Украины, 2006. – С. 111–134.
16. Попов А.В. Синергетическая парадигма и институты долгосрочной лояльности в организации маркетинговой деятельности промышленного предприятия // Економіка розвитку. – 2011. – № 4 (60). – С. 72–77.
17. Черемисин Д.В. Аутсорсинг как элемент современного хозяйственного механизма: теоретический аспект: дис. ... канд. экон. наук. – М.: Финансовая академия при Правительстве РФ, 2005. – 158 с.
18. Лемещенко П.С. Институты как условие и результат инновационного развития экономики // Инновационное развитие экономики России: национальные задачи и мировые тенденции: материалы междунар. науч. конф. – М.: МГУ им. М.В. Ломоносова, 2008. – С. 8. – URL: <http://www.econ.msu.ru/cmt2/lib/a/1158/file/Lemechenko-31.pdf>
19. Тимошук А. Статистика против великого бизнеса // Економічна правда. – 14.02.2011. – URL: <http://www.epravda.com.ua/publication/2011/02/14/271198/>
20. O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi ma'lumotlari. – URL: <https://www.stat.uz>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2026. № 2

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>